

KUNSTEN

[K] “IK KRIJG HET GAT IN DE SPIEGEL NIET DICHT.” DE INTRIGERENDE TEKENKUNST VAN GIDEON KIEFER

De hedendaagse tekenkunst is al een paar jaar aan een fikse opmars bezig. Musea voor actuele kunst nemen tekeningen steeds vaker op in hun tentoonstellingsprogramma. Zo organiseert het Gentse S.M.A.K. vanaf 3 oktober 2015 *Drawing Now* met werk van onder meer Michaël Borremans en Thierry De Cordier. Hedendaagse tekenkunst duikt her en der op als thema voor symposia in binnen- en buitenland. En populaire evenementen als *The Big Draw*¹ maken een bijzonder breed publiek warm voor tekenen én worden met veel plezier ondersteund door klinkende namen als David Hockney. Grafiek wordt niet langer als een opstapje gezien naar het “grotere” werk, zoals de actuele schilderkunst of monumentale kunst. Tekeningen mogen opnieuw volwaardige kunstwerken zijn. De Vlaming Rinus Van de Velde (1983, Leuven) is ongetwijfeld de bekendste exponent van de huidige hausse.² Zijn monumentale, narratieve houtskooltekeningen vinden steeds makkelijker hun weg naar de internationale kunstwereld. Minder bekend, maar minstens zo fascinerend is het jonge oeuvre van Gideon Kiefer (1970, Neerpelt).

Gideon Kiefer, pseudoniem van Ief Claessens,

verdiende eerder zijn sporen als striptekenaar en cartoonist voor onder andere *Humo*, *Knack*, *De Morgen*, *Vrij Nederland* en *De Groene Amsterdammer*. Pas in 2008 trad hij naar buiten als beeldend kunstenaar. Zijn tekeningen schetsen een bedrieglijk herkenbare wereld. Tot je dichterbij komt en je het unheimliche gevoel besluit dat je in een parallel universum bent beland. Eentje waar nachtmerries en vervormde herinneringen de plak zwaaien – regisseur David Cronenberg achterna.

Kiefers personages leven in een donkere, lege wereld die zowel angst inboezemt als intrigeert. Het is een wereld waar willekeur hoogtij viert. Verzet is niet mogelijk; mens en dier moeten zich willens nillens schikken in hun lot. Iets wat duidelijk gesymboliseerd wordt in de afwezige blik van heel wat personages. Lichamelijk zijn ze nog steeds aanwezig, maar elke emotie, elke vorm van kritisch denken, elk greintje persoonlijkheid is verdwenen.

Ook op andere manieren toont Kiefer dat ontsnappen onmogelijk is. Hij tekent labyrintachtige structuren waarin halve werelden gevangenzitten (*Barbiturates*, *No Surprises*, 2010; *Data Points*, 2012); rode stroppen en hoofden op sterk water (*Vanishing Point in Your Head*, 2010); rasterpatronen en (perspectief)lijnen waar mens en dier als marionetten aan blijven vastzitten (*Run Like a Buffalo*, 2014; *The Assassination of Milton Friedman*,

Gideon Kiefer, *Run like a Buffalo*, 31 x 32,5 cm, potlood, gouache en Indische inkt op een boekomslag, 2014, Belgische privécollectie © Geukens & De Vil / Gideon Kiefer.

2011) of kubusachtige vormen en vitrines waar breinen en zelfs hele wezens in gestopt worden (*Memory Vault*, 2011 of *Arpenteur de Souvenirs*, 2014). Die kubussen doen niet voor niets aan periscopen denken. Voor Gideon Kiefer zijn het optische instrumenten om in een verborgen (hersens)wereld te turen. Ook de Necker-kubus, een isometrische illusie, duikt veelvuldig op bij Kiefer. Doolhoven, illusies, vreemde perspectieven en verwrongen weergaves van de werkelijkheid – de beelden lijken wel uit onze nachtmerries te komen.

Zelfs de schijnbaar eenvoudige, tweedimensionale vlakken van de *Duck & Take Cover Series* (2011) zijn metaforen voor gevangenschap. De *Duck & Take Cover Series* is trouwens de enige tekeningenreeks waar wel menselijke emoties uit spreken. De ineengedoken lichamen tonen allesverterende angst en verdriet. Opvallend is dat de ogen, met de voor Kiefer zo typische afwezige en lege blik, hier helemaal niet te zien zijn.

Gideon Kiefer deelt zijn personages grosso modo in twee categorieën in. Enerzijds is er de onderzoeker. Hij (zelden zij) voert het gezag. Hij observeert, analyseert, experimenteert en voert dissecties uit. Kiefer verbeeldt de onderzoeker als wetenschapper, als arts of als zakenman. Anderzijds is er het onderzochte object dat vooral ondergaat, slikt en zwijgt. De onderzoeker brengt zijn object zorgvuldig

in kaart. In *The Equirectangular Project*-reeks (2013) – de titel verwijst naar een sleutelconcept uit de cartografie – is dat zelfs letterlijk te zien. Het onderzoeksobject en de in kaart gebrachte resultaten versmelten als het ware tot een nieuw, surreëel geheel. Ze worden donkere mens en felgekleurde, gefacetteerde wereldbol ineen.

Het werk van Kiefer doet onwillekeurig aan outsiderkunst denken. Niet alleen omwille van voor de hand liggende elementen als de gekozen settings, personages en thema's; ook de meticuleuze manier waarop hij zijn tekeningen uitvoert, de onophoudelijke herhaling van bepaalde motieven (zoals de kubussen) en de opvallende keuze voor goedkoop of gerecycleerd materiaal (de achterzijde van boekcovers) als drager voor zijn werk, wekken die indruk.

Maar Kiefers kunst is meer dan dat. Zijn werk vertelt niet alleen een persoonlijk verhaal. Het is universeel en tegelijk brandend actueel. Kiefer houdt mens en wereld een spiegel voor. Hij laat ons stilstaan bij begrippen als identiteit, machtsverhoudingen, de absurditeit van het bestaan en de wankel status van herinneringen. Er zit een zwart gat in de spiegel. Wat hij ons laat zien, is vaak niet fraai. Kiefer confronteert ons met de spelonken van het menselijke brein. Dat levert bijzonder beklievende en intrigerende kunst op die niet voor

Gideon Kiefer, *The Assassination of Milton Friedman*, 126 x 150 cm, Siberische houtskool op papier, 2011, Belgische privécollectie © Geukens & De Vil / Gideon Kiefer.

niets vergeleken wordt met pakweg dat van zijn bekende landgenoot Michaël Borremans of de Duitser Neo Rauch. Al kunnen er wat mij betreft ook associaties gemaakt worden met Léon Spilliaert, regisseur David Lynch en anderen.

Het gaat hard voor Gideon Kiefer. Eind 2014 verscheen bij uitgeverij Hannibal een eerste, bijzonder mooi vormgegeven monografie. Tegelijkertijd presenteerde hij zijn allereerste driedimensionale installatie *Der Darsteller* in Be-Part (Waregem), als pendant van de gelijknamige tekening. In 2015 is zijn werk onder andere te zien in Genk, Parijs en Seoel.

DOROTHEE CAPPELLE

<http://gideon-kiefer.blogspot.be/>

De titel van dit stuk is ontleend aan het gedicht 'Niemand' van Charles Ducal uit de bundel *De hertog en ik* (1989).

Noten

(1) www.thebigdraw.org. Gestart in het Verenigd Koninkrijk, intussen ingeburgerd in Vlaanderen en sinds 2014 doet ook Nederland mee.

(2) Zie o.a. *Ons Erfdeel* 2011/3, pp. 113-115.